

Ur *Fria Tidningen* 22 juni 2011

Per Leander

Skarpa analyser av en revolutionär

Varje år kommer ett par nya biografier om Lenin och Stalin på engelska, som ibland också översätts till svenska. Biografier om Lev Trotskij är desto ovanligare, trots att han tillsammans med Lenin var ryska revolutionens främste politiske ledare 1917, grundaren av Röda armén, samt ledare för den kommunistiska oppositionen mot Stalin i Sovjetunionen. Av den anledningen utvisades han 1929 ur det land han varit med att skapa och så småningom mördades Trotskij av Stalins agenter i Mexico 1940.

Men nu har det kommit en riktigt tjock Trotskijbiografi av den franske historikern och marxisten Pierre Broué, den första boken om Trotskij på svenska sedan Isaac Deutschers trilogi som publicerades i Sverige på 1970-talet.

Broués bok är också en sorts polemik mot Deutscher, för även om de båda författarna hyser sympatier för Trotskij är de inte helt överens om hans historiska betydelse. Broué, som skrev sin bok betydligt senare än Deutscher, har dessutom haft tillgång till flera arkiv och ett större källmaterial och kan därför på vissa ställen tillrättavisa Deutscher.

Broués bok är visserligen inte heller så pinfärsk. Det franska originalet är från 1988. På vissa ställen märks det att boken har några år på nacken, som när Broué skriver om Sovjetunionen som något reellt existerande. Eller som när han skriver om det misslyckade mordförsöket på Trotskij i en nattlig räd mot dennes hus i Mexico, där man misstänkte att en av Trotskijs egna livvakter Robert Sheldon Harte var i maskopi med attentatsmännen. ”Var han inblandad? Det får vi aldrig veta.” Men i dag vet vi, tack vare de sovjetiska arkivens öppnande, att Harte var en av Stalins agenter.

Men Pierre Broués presentationer och analyser av Trotskij som revolutionär socialistisk politiker och den tid han levde i är fortfarande så skarpa som de kan bli, och kanske aktuella än någonsin detta revolutionernas år 2011. I dag, precis som 1917, är det de som anses vara de ”efterblivna ländernas” folk (då Tsarrysland – nu arabvärlden) som reser sig i sin historiska revansch mot det inhemska förtrycket och den utländska imperialismen. Trotskij skulle inte ha blivit förvånad.

Boken är nästan tusen sidor tjock, men eftersom den är uppdelad i många korta kapitel blir den lättläst trots sin innehållsmässiga såväl som fysiska tyngd. Det är utan tvekan den ultimata biografien om Trotskij i dag.